

VIRKAMIESLAUTAKUNNAN PÄÄTÖS

Päätös nro 20/2006
10.3.2006

Asia Irtisanominen

Päätös, johon haetaan oikaisua

Ministeriö X on 3.5.2005 valtion virkamieslain 25 §:n nojalla irtisanonut ylitarkastaja A:n virkasuhteen päättymään irtisanomisajan kuluttua, joka on kuusi kuukautta päätöksen tiedoksisaamisesta.

Päätöksen mukaan X:n hallintojohtaja on 21.4.2005 havainnut ylitarkastaja A:n olleen virkapaikallaan alkoholin vaikutuksen alaisena. Havaintoa on tukenut myös toisen virkamiehen lausunto. A:n humalatila on ollut selkeästi havaittavissa muun muassa sammaltavan puheen ja horjuvan kävelyn vuoksi. Alkoholin tuoksu on ollut voimakas. Kuulemistilaisuudessa A on vedonnut lääkeaineiden vaikutukseen käyttäytymisensä perusteena. Yleisen elämäkokemuksen perusteella voidaan todeta, ettei yskänlääkkeellä voi olla useiden henkilöiden havaitsemaa vähintään keskivahvaa humalatilan kaltaista vaikutusta. Arvioitaessa A:n virkavelvollisuuden rikkomista suhteessa hänen työtehtäviinsä, pidetään merkittävänä sitä, että A on ministeriön ylitarkastajana esittelijän asemassa. Hänellä on vastuullisia yleishallintoon ja julkisiin hankintoihin liittyviä tehtäviä.

Päätöksen mukaan ministeriössä on syksyllä 2004 käyty neuvotteluja A:n kanssa hänen tehtävänsä ja sijoituspaikkansa muuttamisesta. Uudelleenjärjestelyistä on luovuttu virkamiehen toivomuksesta. A on saanut 1.10.2004 vakavan kirjallisen huomautuksen virkamiehelle sopimattoman menettelyn johdosta hänen esiinnyttyään alkoholin vaikutuksen alaisena ministeriön edustajana tärkeän sopimuskumppanin johtohenkilöiden läsnä ollessa. Tapahtuneen johdosta A on ollut esimiehensä puhuteltavana ja hän oli tässä yhteydessä ilmaissut ymmärtävänsä, ettei alkoholin vaikutuksen alaisena oleminen virkapaikalla ole hyväksyttävää. Aikaisemmin A oli saanut useita suullisia huomautuksia alkoholin vaikutuksen alaisena olemisesta.

Oikaisuvaatimus

Ministeriön päätös on kumottava.

Päätös on hätiköity. A kokee, että hänestä halutaan päästä eroon hinnalla millä hyvänsä. A on 11.1.2004 ulkomaanmatkallaan kokenut järkytyksen, jolla on ollut vaikutusta hänen myöhempään käyttäytymiseensä. Työterveyslääkäri on tämän johdosta määrännyt A:lle mielialälääkityksen. Syksyllä 2004 A:lle tuli myös fyysisiä sairauden oireita. A oli sairas 30.9.2004, nukkui huonosti yönsä ja lääkkeiden ohella joi yöllä vatsavaivoihinsa kaksi pientä 5 cl pulloa Underberg-nimistä maha- ja maustekatkeroa. A on ollut 1.10.2004 huonovointinen, väsynyt ja ehkä pahanhajuinenkin.

Tämän jälkeen A on ottanut yhteyttä työterveydenhuoltoon ja terveystarkastuksen tulokset ovat osoittaneet, että A:n veren sokeriarvot ovat koholla ja verenpaine liian korkea. Sen sijaan A:n maksa-arvot eivät kerro minkäänlaisesta alkoholiongelmasta.

A kaatui maanantaina 18.4.2005 käydessään kaupassa ja loukkasi päänsä. A:lla oli vaikeuksia saapua töihin 21.4.2005 ja hän otti mukaansa leipää, oliiveja, pari omenaa ja yskänlääkettä. Päivän aikana hän ei kertaakaan jaksanut poistua työpaikaltaan. A olisi lähtenyt työpaikaltaan jo ennen kello 16.15, mutta häntä pyörrytti ja heikotti. A löysi laatikkonsa pohjalta vanhoja liköörikonvehtikarkkeja ja ajatteli niiden auttavan jaksamaan kotiin asti. Kun sitten hallintojohtaja ilmoitti, että A käyttäytyy kuin humalainen, hän yritti saada jotakuta yt-henkilöä kiinni, mutta hallintojohtaja käski A:n poistua paikalta. Seuraavina päivinä A:n terveydentila vielä paheni. Varsinkin noustessa ylös nopeammin A kaatuili ja näkökyvyssäkin oli jotain vikaa. Terveyskeskuksen päivystyksessä 4.5.2005 todettiin, että edellä mainitun lisäksi A kärsii natriumin ja kaliumin puutteesta, mikä ilmenee myös oikaisuvaatimukseen liitetystä terveystarkastuksessa kirjoitetusta todistuksesta matkakustannusten korvausta varten.

A on työskennellyt hallinto-osastolla ja toiminut jossain määrin energiaosastolla, ensin sihteerinä pohjoismaiden sähkömarkkinakokouksissa ja myöhemmin hän on tehnyt sopimuksia ministeriön ja eri yritysten välillä. A on saanut hallintojohtajalta sähköpostiviestin, jonka mukaan A siirtyisi energiaosastolle virkoi-neen päivineen. A sai sen käsityksen, että hän toimisi osaston eri yksiköissä. Tämä sekä ilahdutti että pelästytti A:ta, koska hänen käsityksensä mukaan monet nuoremmat henkilöt eivät halua toimia lähes 60-vuotiaan perehdyttäjänä. A:n tehtävät eivät olisi muodostaneet yhtä kokonaisuutta, eikä hän olisi ollut enää asiantuntija missään, vaikka hän onkin yksittäisistä tehtävistä energiaosastolla saanut kiitosta.

Asian käsittely ja selvittäminen

Ministeriö on antanut vastineen. Ministeriö ryhtyi A:n virkasuhteen päättämiseen kun muut käytettävissä olevat keinot työntekijän ohjaamiseksi ja oikaisemiseksi alkoholin käytön vuoksi olivat jääneet vaikutuksettomiksi. A on aikaisemmin otettu esimiehen puhutteluun useita kertoja alkoholin käytön vuoksi ja hänelle on tehty selväksi menettelynsä moitittavuus. A:lle on annettu syksyllä 2004 vakava huomautus käytöksensä johdosta ja hänen on täytynyt käsitellä saamiensa painavien huomautusten ja käytyjen esimieskeskustelujen perusteella, että alkoholin vaikutuksena olemisen virkapaikalla on vakava virkavelvollisuuksien laiminlyönti. Ministeriö on myös pyrkinyt positiiviseen kannustuksen keinoin saamaan aikaan muutoksen työntekijän tilanteeseen, muun muassa tehtävänimikkeen ja palkkauksen kautta. A:lle on myös esitetty mahdollisuutta työtehtävien muuttamiseen ja siten työympäristön vaihdokseen.

Nämäkään tukitoimenpiteet eivät hänen kohdallaan johtaneet alkoholin käytöstä luopumiseen. Työnantajan velvoite ohjata alkoholiriippuvainen työntekijä hoitoon ei ole koskaan voinut realisoitua, koska A on kiistänyt alkoholin käytön olevan hänelle ongelma.

A on antanut vastaselityksen. A on ollut todistettavasti koko päivän töissä poistumatta työpaikaltaan

Virkamieslautakunta on hankkinut ministeriöstä käyttöönsä A:ta koskevan nimikirjanotteen, mistä on ilmoitettu A:lle.

Virkamieslautakunnan ratkaisu

Perustelut

Sovellettavat säännökset

Valtion virkamieslain 14 §:n 2 momentin mukaan virkamiehen on käyttyäytävä asemansa ja tehtäviensä edellyttämällä tavalla. Saman lain 25 §:n 2 momentin mukaan viranomaisen ei saa irtisanoa virkasuhdetta virkamiehestä johtuvasta syystä, ellei tämä syy ole erityisen painava.

Asiakirjoista saatava selvitys

A on tullut ministeriön palvelukseen 1.12.1973. Hän on toiminut ensin esittelijänä ja nimikkeen muutoksen jälkeen 1.2.2003 lähtien ylitarkastajana. A:lla on ollut vastuullisia yleishallintoon ja julkisiin hankintoihin liittyviä tehtäviä. Hänen tehtäviinsä on kuulunut muun muassa ministeriön ja sen hallinnonalan yritysmien sihteerintehtävät, jonka lisäksi hänellä on ollut valmistelu- ja sihteerintehtäviä energiaosastolla kansainvälisen energiayhteistyön koordinaatiossa. Irtisanomisen ajankohtana A on ollut 57-vuotias ja työskennellyt ministeriössä yli 30 vuoden ajan.

Ministeriön oikaisuvaatimuksen kohteena olevan päätöksen mukaan A oli saanut useita suullisia huomautuksia alkoholin vaikutuksen alaisena olemisesta. Vastineen mukaan A on otettu esimiehen puhutteluun useita kertoja ja huomautukset ovat olleet painavia.

Kirjallista huomautusta koskevan 1.10.2004 päivätyn muistion mukaan A on 22.9.2004 edustanut ministeriötä palaverissa, joka käytiin yksityisen yhtiön kanssa. Tilaisuudesta oli kantautunut tietoja, että A oli esiintynyt humalatilassa, joka oli riidattomasti havaittu. A oli kuitenkin esiintynyt muutoin korrektisti. Samana päivänä hänestä oli myös tehty X:n toimitiloissa samansuuntaisia humalatilaa tukevia havaintoja. Asiaa koskevassa kuulemistilaisuudessa A on kiistänyt olleensa alkoholin vaikutuksen alaisena, mutta ilmoittanut kuitenkin edellisenä iltana ottaneensa alkoholia lääkinällisessä tarkoituksessa sairauden johdosta. A on edelleen oikaisuvaatimuksessaan esittänyt vastaavia sairauteen liittyviä perusteluja käyttäytymisensä aiheuttajana. Hallintojohtaja on 1.10.2004 antanut A:lle vakava kirjallisen huomautuksen, jossa on myös todettu, että jatkossa hallintojohtaja joutuu käyttämään virkasuhteeseen kohdistuvia ankarampia seuraamuksia, jos A:n kohdalla havaitaan alkoholin vaikutuksen alaisena olemista virkatehtävien yhteydessä.

Hallintojohtajan 22.4.2005 päivätyin muistion mukaan hän oli edellisenä päivänä noin kello 16.15 mennyt A:n huoneeseen ja havainnut välittömästi A:n olevan vähintäänkin keskivahvassa humalatilassa. Katse oli sumea ja puhe sammaltava. Lisäksi tuore alkoholi tuoksui voimakkaasti. A on tuolloin kiistänyt nauttineensa alkoholia, kertonut sairauksistaan ja ollut valmis puhallutukseen. Hallintojohtaja ei kuitenkaan ollut onnistunut järjestämään alkometrimittausta tähän tilanteeseen. Hallintojohtajan pyynnöstä kerroksessa vielä paikalla ollut virkamies totesi A:n juopumustilan ja alkoholin tuoksun. Kokonaisten lauseiden aikaansaaminen tuotti hänelle huomattavia vaikeuksia ja hän joutui voimakkaasti keskittymään puhumiseensa.

Päivän 21.4.2005 tapahtumia koskevassa kuulemistilaisuudessa A on kertonut olleensa 2 - 3 viikon aikana sairaana useamman kerran ja ottaneensa 21.4.2005 useamman kerran Medipect-nimistä yskänlääkettä influenssa takia. Puheen sammaltamisen A on kertonut johtuneen tilanteen aiheuttamasta pelästymisestä, hermostumisesta ja väsymyksestä. A on kuulemisessaan kertonut nauttineensa myös liköörikonvehteja. Oikaisuvaatimuksessaan A on kertonut tapahtumista samalla tavalla.

Vastineessaan ministeriö on katsonut, että se on ennen irtisanomista ryhtynyt kaikkiin muihin toimiin, joita työnantajalta voidaan edellyttää.

Oikeudellinen arvio ja johtopäätökset

Alkoholin vaikutuksen alaisena oleminen virkapaikalla on virkamiehen asemaan sopimatonta käytöstä. Virkamiehen päihteiden väärinkäyttöön tulee puuttua vakavasti ja aktiivisin toimenpitein. Päihderiippuvuuteen ja -sairauteen liittyy usein asianomaisen henkilön asian vähättely tai ongelman kieltäminen. Ministeriö on katsonut, että A on ollut usein alkoholin vaikutuksen alaisena työpaikallaan ja esittänyt muun ohessa, että A:ta on usein asiasta suullisesti huomautettu. Asiakirjoissa ei ole kuitenkaan todennettavissa olevaa selvitystä siitä, että A:lle olisi vakavasti ja aktiivisella tavalla esitetty hoitotoimenpiteitä tai hoitoon hakeutumista. Näin ollen ei ole selvitettävissä miten A tällaiseen konkreettiseen ja vakavaan esitykseen suhtautuisi. Toisaalta kun virkamiehen fyysinen tai psyykinen käyttäytyminen on poikkeuksellista, työnantajalla on virkamiehen tehtävän hoitamisen edellytysten selvittämiseksi myös mahdollisuus määrätä virkamies hänen terveydentilansa toteamiseksi suoritettaviin valtion virkamieslain 19 §:ssä tarkoitettuihin tarkastuksiin ja tutkimuksiin. A on tuonut esiin erilaisia sairauksiaan.

A:lle annettua vakavaa suullista huomautusta koskevassa muistiossa on todettu, että A on muutoin käyttäytynyt korrektisti kysymyksessä olevassa palaverissa. Tapahtumia 21.4.2005 koskevassa muistiossa A:n on ilmoitettu olleen valmis puhallutuskokeeseen, jota ei ole kuitenkaan suoritettu. Ministeriön päätöksen mukaan hallintojohtajan lisäksi havaintoa A:n humalatilasta 21.4.2005 on tukenut myös toisen virkamiehen lausunto. Kuulemistilaisuudessa 25.4.2005 A on esittänyt kysymyksen ja tiedustellut onko puheena oleva toinen virkamies esittänyt nimenomaisen väitteen A:n humalatilasta. Tähän ei ole vastattu. Oikaisuvaatimuksen kohteena olevassa päätöksessä eikä asiakirjoissa muutoinkaan ole esitetty tarkempaa selvitystä kysymyksessä olevasta virkamiehestä ja hänen havainnoistaan. Näin ollen näiden tapahtumien osalta ei voida kiistattomasti sulkea pois A:n vetoamien seikkojen kuten pitkäaikaisen sairastelun, väsymyksen, lääkineen ja muiden seikkojen vaikutusta

hänen käyttäytymiseensä ja olemukseensa. Asiakirjoista saatavan kokonais selvityksen perusteella kuitenkin ilmeistä on, että A:n poikkeava käyttäytyminen ja olemus ovat ainakin osittain johtuneet alkoholin vaikutuksesta.

Asiassa ei ole edes väitetty, että A:n alkoholinkäyttö olisi vaikuttanut hänen työtehtäviinsä. A:lle ei ole aikaisemmin annettu valtion virkamieslain 24 §:n mukaista kirjallista varoitusta. Hänellä on erittäin pitkä yli 30 vuoden virkaura ministeriössä.

Virkamieslautakunta katsoo, että näissä olosuhteissa irtisanomista on pidettävä suhteettoman ankarana seuraamuksena.

Päätös

Virkamieslautakunta kumoaa ministeriön päätöksen A:n virkasuhteen irtisanomisesta.

Sovelletut oikeusohjeet

Valtion virkamieslaki 14 § 2 mom ja 25 §

Muutoksenhaku

Valitusosoitus korkeimpaan hallinto-oikeuteen liitteenä.

Virkamieslautakunnan päätös oli yksimielinen ja siihen osallistuivat puheenjohtaja Jukarainen sekä jäsenet Kulla, Äijälä, Jalava, A. Nieminen, M. Nieminen, Komulainen, Sipiläinen ja varajäsen Mäkinen.